MEMO

Datum	:	4 juli 2025
Aan	:	Gemeenteraad Enschede
Van	:	Wethouder Teutelink
Corsanummer	:	2500020018
Onderwerp	:	Technische informatie rond: 1. eigen gemeentelijke boomvoorraad en 2. aanplant grotere maat bomen

Bij de behandeling van het raadsvoorstel “Vaststellen geoptimaliseerde regels bomenbescherming 2025” op 23 juni jl is:

1. Door de fractie van BBE gevraagd om technische informatie over het **opzetten van een eigen gemeentelijke bomenvoorraad.** Wat de voor- en nadelen zijn.

2. Door de fractie GroenLinks zijn meerdere vragen gesteld. N.a.v. een toelichtend gesprek is de behoefte uitgesproken om voor nu vooral kort technisch wat te delen over de **mogelijkheid aanplant van grotere maat bomen.**

In deze memo geven we kort technische informatie over beide onderwerpen.

1. Technische informatie opzetten eigen bomenvoorraad

Termen

Vooraf. Het is goed te beseffen wat we onder een bomenvoorraad verstaan. Dit kan bijvoorbeeld zijn:

- *Bomenbank*: Een bomenbank biedt een oplossing voor het verdwijnen van bestaand groen dat makkelijk een tweede leven kan krijgen. In plaats van dat het in de groenbak belandt of wordt afgevoerd naar de composteerder, wordt het beschikbaar gesteld voor de bomenbank en daarmee voor een ander project. Het is dus een tijdelijke opslag voor bomen die op de ene plek weg moeten - na zorgvuldige afweging – en dan tijdelijk op een stuk grond worden bewaard. Na een tijdje worden ze vervolgens weer op een geschikte locatie geplant. De tijdelijke opslagplek met voorraad van bomen noemen we de bomenbank. Dit is wat anders dan:
- *Boomkwekerij*: Een boomkwekerij is een bedrijf of terrein waar bomen en struiken worden gekweekt, voornamelijk voor de verkoop en aanplant in tuinen, parken, plantsoenen en bossen. Het is een onderdeel van de boomteelt, een tak van de tuinbouw. Een kwekerij vraagt veel meer grond, middelen, inzet specialistische kennis en machines dan een bomenbank en is daarmee veel ingewikkelder.

Huidige werkwijze Enschede

Alle bomen en struiken worden bij een aantal kwekerijen afgenomen. Hiermee zijn door Onderhoud Enschede raamcontracten afgesloten. Bij projecten maken we een zorgvuldige afweging of een boom echt weg moet of dat deze bijvoorbeeld kan worden behouden door maatregelen of verplant. In de geoptimaliseerde regels gaan we op die zorgvuldige afweging nog meer op inzetten. Het verplanten van bomen gebeurt lang niet altijd, omdat dit vrij kostbaar is, het voorbereiding vraagt, er een geschikte locatie moet zijn en niet elke boom geschikt is voor verplanting. Een voorbeeld van verplaatsen zijn de lindes bij de herinrichting van het station. Een bomenbank kan helpen als we niet gelijk een nieuwe herplantlocatie hebben.

Verleden Enschede
Enkele decennia terug (jaren 80 vorige eeuw) schijnt de gemeente Enschede een eigen boomkwekerij te hebben gehad op de locatie van de huidige DCW aan de Voortsweg. Meer informatie is hier nu niet over bekend.

Andere gemeenten
Informatie die we voor nu bij een aantal andere gemeenten hebben opgehaald m.b.t. eigen activiteiten is samengevat in onderstaand tabel.

Gemeente	Boomkwekerij	Bomenbank
Hengelo	nee	nee
Haaksbergen	nee	nee
Almere	nee	ja
Utrecht	nee	ja

Voor- en nadelen die genoemd worden door andere gemeenten
Dit is een eerste (ambtelijk) inzicht om u een beeld te geven:

	Voordelen	Nadelen
Boomkwekerij	1. Gebiedseigen materiaal. Nu werken we met soorten die van nature voorkomen in het oosten van Nederland, op de hoge zandgronden, maar die geleverd worden door enkele kwekerijen die door het hele land gemeenten van planten, bomen en zaden voorzien. Een eigen kwekerij biedt de mogelijkheid te werken met “streekeigen genen”, wat beter is voor de biodiversiteit. Genetische diversiteit binnen een soort is belangrijk voor aanpassingsvermogen bij veranderende omstandigheden. 2. Beperkte vervoerskosten. 3. Eigen productievoorwaarden. Wel / geen mest, wel geen bestrijdingsmiddelen toepassen enz. 4. Lagere (geen) aanschafkosten.	1. Er is (veel) ruimte nodig voor een boomkwekerij. 2. Specialistische kennis. Utrecht geeft aan “het opstarten van een boomkwekerij“ is een vak apart”. Deventer heeft wel een eigen boomkwekerij gehad maar is daar mee gestopt. Het is nog niet gelukt contact te krijgen met Deventer. 3. Specialistisch materiaal en machines nodig. 4. (Vermoedelijk) beperkt assortiment. De huidige kwekerijen waar we bomen van afnemen kunnen meer dan 1000 verschillende soorten leveren. Door beperkt assortiment zouden we lastig kunnen inspelen op nieuwe vragen.
Bomenbank	1. Hergebruik. 2. Aanschafkosten vervallen. 3. Bomen hebben in veel gevallen een forsere afmeting.	1. Er is ruimte nodig voor een bomenbank. 2. Beperkt aantal bomen en soorten voorhanden. Er is (zijn) naast een bomenbank altijd nog (een) extra leverancier(s)noodzakelijk. 3. Een vergrootte kans op uitval. Sterk afhankelijk van de soort en vitaliteit van de boom. In een boomkwekerij wordt de plant tijdens het groeiproces geschikt gemaakt voor verplanten. Voor een boom uit het openbare gebied die in de een bomenbank wordt opgeslagen is dit niet het geval. Hierdoor is er een grotere kans op verlies aan wortels. Hierdoor hogere nazorg kosten. 4. Specialistische kennis nodig.

Plantenbank: de “roverstuin”
In Enschede zetten we in op een soort plantenbank. Dit gaan we doen in de vorm van een roverstuin vanuit onze inzet op de biodiversiteit. De Roverstuin wordt een logeertuin voor groen dat vrijkomt bij sloop of projecten. De Roverstuin biedt een oplossing voor het verdwijnen van bestaand groen dat makkelijk een tweede leven kan krijgen en beschikbaar wordt gesteld voor de buurt. We hebben hierover ook samenwerkingsafspraken met de woningbouwcorporaties.

Conclusie eigen bomenvoorraad:

- **Een bomenbank kan een aanvulling zijn op het bomen en biodiversiteitsbeleid.** Tegelijkertijd vraagt een bomenbank meer uitzoekwerk in de randvoorwaarden, baten en kosten.
- **Een boomkwekerij lijkt uit eerste inventarisatie voor een gemeente als Enschede complex en kostbaar om zelfstandig te organiseren.** Tegelijkertijd past het in de lijn om meer inheems (en streekeigen) materiaal te kweken, maar heb je dan vaak wel ruimte/ mogelijkheid voor een beperkt aantal bomen. Of er in regionale samenwerking behoefte en kansen liggen is op dit moment nog niet in beeld.

We stellen daarom voor beide ideeën ambtelijk verder te verkennen in de komende periode. Waarbij we voor en nadelen en de financiële kosten en opbrengsten meer in beeld brengen. De uitkomsten en kostenafweging nemen we mee in de afweging bij de uitvoeringskaders groenambitieplan, die we volgend jaar aan uw raad voorleggen.

2. Mogelijkheid grotere bomen aanplanten

De vraag was of het mogelijk is om een gelijk een grote maat bomen aan te planten bij bijvoorbeeld bouwprojecten, herinrichting of groenprojecten. Dit omdat er dan gelijk een groter effect is op bijvoorbeeld het tegengaan van hittestress, de gezondheid en het beeld buiten door gelijk een boom met meer boomkroonvolume aan te planten.

Het idee past in de lijn van het Groenambitieplan Enschede “Enschede één groot groen park” en het inzetten op het behouden en op termijn versterken van de boomkroonbedekking in Enschede. Tegelijkertijd geldt ook hiervoor dat er ook verschillende nadelen zitten aan de aanplant van grote bomen, zoals hogere transport- en kweekkosten. Ook is er een grotere kans op uitval doordat grotere bomen bijvoorbeeld meer aandacht vragen.

De aanplant van bomen vanuit de gemeente gebeurt op dit moment vanuit een zorgvuldige afweging aan de hand van de toetsingskader openbare ruimte. Waarbij we bijvoorbeeld kijken naar de standplaats, de benodigde ondergrond, grondwater, variatie in boomsoort en gewenste eindbeeld. We planten nu al vaker straatbomen aan in een maat 20-25 cm omtrek, mede omdat dit minder vandalisme gevoelig is dan de minimummaat als aangegeven in de TOR. Bij herplant kunnen hier ook nog nadere of afwijkende specifieke eisen worden opgelegd. In het verleden werd ook wel eens een grotere herplantmaat opgelegd na bij de vergunning voor het kappen van bijzondere bomen, maar dit bleek in de praktijk lastig mede vanuit de eerder genoemde nadelen. Daarom is er toen voor gekozen om (net als in de nu voorliggende geoptimaliseerde regels) te kiezen voor maatwerk herplant vanuit het advies van de boomadviseur/ vergunningverlener.

Conclusie grote(re) maat bomen aanplanten:

Ondanks dat grote aanplant van bomen op het eerste gezicht goed lijkt aan te sluiten bij onze ambities en doelen zitten er ook verschillende nadelen aan. De effecten (ook financieel) om, al dan niet op specifieke plekken, grotere maten bomen aan te leggen vraagt nader onderzoek en uitwerking. Daarom stellen we voor ook dit idee ambtelijk verder in beeld te brengen in de komende periode en mee te nemen in de afweging bij de uitvoeringskaders groenambitieplan, die we volgend jaar aan uw raad voorleggen.